

Fra serien: *Set Nedefra*

Af Jørgen Olsen

OPLÆG TIL IDEPROGRAM --- OMKRING LANDSBYER OG LANDDISTRIKTERS FREMTID.

Med særlig opfordring til deltagelse fra kirkelig regi.

Betragtninger :

Igen og igen må jeg udtrykke min store skuffelse over at opleve vore landsbyers forfald. For mig er det skandaløst, og opfattes som manglende ansvarlighed, ikke blot politisk, men fra 'alle'. --- Vi mangler at finde sammen. --- Den tilstand mange landområder er i, er ikke vort samfund og kultur værdig. --- Gennem de seneste årtier har jeg ventet på initiativer. --- Nu har jeg valgt selv at vise 'flaget'.

I den tid jeg nu har været aktiv omkring emnet, har jeg reelt ikke fundet andet, end at **"alle venter på alle"**. Når jeg fortsat er delagtig i kampen herfor, er det ud fra at sige, **at tabte slag, fordre endnu et forsøg på at vinde et nyt.** -- Handlekraften udebliver, derfor endnu et bidrag til at kalde på opmærksomhed og delagtighed, **her konkret omkring en initiativgruppe, der kan være 'lokomotiv' til at sætte bevægelse i emnet.**

Det er min vurdering at tiden er gunstig for at fremme en udvikling i **"det tabte land"**. Landsbyerne og landdistrikterne er så væsentlig en del af vor hidtidige kultur, at situationen kalder på løsning. Mulighederne ligger foran os, men kræver nu en utraditionel løsningsmodel. Jeg opfordre til at støtte op om dannelsen af en **initiativgruppe** . --- Mine børns generation og dermed den nuværende generations børnefamilier, har helt anderledes opmærksomhed på andet i tilværelsen, end blot 'karriere'. Jeg ser for mig, at vi med en indsats nu, vil kunne skabe et brugbart grundlag for en tilbageflytning til landområderne, gennem de næste årtier. Der fordres reelt kun en beskedent andel af tilflyttere, til opfyldelse af en ny udvikling. Men forberedelserne tager tid. Der er lang vej til at løfte den store del af landsbyerne, til en tilfredsstillende **bo-værdighed** for kommende tilflyttere. --- Der vil blive stillet krav til boliger og ikke mindst til omgivelserne. --- Det vil kræve pengemidler. -- **Men der ligger p.t. 7 milliarder kr. og venter på at blive 'hentet'**. -- Det er bl.a. EU midler til fremme af landdistrikterne, som forvaltes af Ministeriet for Fødevarer, Landbrug og Fiskeri (Fødevareministeriet). Beløbet er tilgængelig frem til 2013. Det er i denne sammenhæng ikke lang tid. Ifølge mine undersøgelser, har der ikke været mange reelle projekter klar til dette tilbud, og kun 'mindre' beløb er blevet ansøgt siden puljen blev åbnet.

Opgaven handler om at gøre det andre burde have gjort ! --- Vort politiske system har ikke udvist fornødne initiativer. Hertil det forhold, at flere organisationer er dannet omkring emnet. Den ældste er mere end 30 år gammel. De er dannet som græsrodsbevægelser, -- og forblevet som sådanne. Man har ikke fra disse organisationer formået at 'løfte' opgaven højt nok. Jeg vil ikke underkende arbejdet, men derimod strategien. **Opgaven løses ikke på græsrodsniveau.** Men situationen er måske blevet forværret af, at der er arbejdet så længe med problemet, uden så meget som formå at stoppe den uheldige udvikling, men som endda direkte er forværret gennem de mange år. --- Der kan tilføjes tilsvarende bemærkninger til 'Det Skæve Danmark' i kommunalt regi (nu opløst). Jeg havde stillet forventninger. Denne funktions tankesæt, har forekommet fastlåst omkring traditionelle politiske normer, og blot ventet på, at 'andre' skulle 'det ene eller det andet' først.

Opgaven skal løftes helt op i vort officielle system. --- Opgaven kan i dag ikke løftes højt nok, og det i alle led i samfundet. Det være sig i det politiske system, (på alle niveauer), fra erhvervslivets, (måske bedst af kendte topfolk), fra kirkens øverste ledelse (bl.a. biskopperne), og selvfølgelig fra enhver anden med fornøden engagement og handlekraft.

2.

For anvendelse af omtalte EU midler fordres, at de ansøgte projekter er finansieret forud for udbetaling fra EU. Det er et kendt forhold, men et væsentligt krav som jeg dog tror på, at erhvervslivets deltagelse kunne medvirke til at løse, via fonde el. lign, som så efterfølgende kan få deres penge tilbage fra EU midlerne. --- Men der skal 'navne' og 'position' til fra deltagerne, for at kunne få etableret det nødvendige grundlag. Nu haster opgaven, ellers fortabes mulighederne måske.

'Kirken' kan hvis den vil !!

Kirken står tilsvarende med det problem, at mange hundrede landsbykirker, er ved at blive 'ofret' i udviklingen. Men jeg har indtil nu ikke oplevet, at kirkens ledere har forstået problemet sådan. Der satses så meget på, at ingen i fremtiden vil ændre en smule på eksisterende forhold i pengemidler til kirkens drift, og således også til de mange landsbykirker. Jeg ser det anderledes. I dag breder der sig et begreb der hedder 'lejlighedskirker'. Det er kirker der alene benyttes til særlige lejligheder, bl.a. til begravelser for døde, der har direkte relation til den pågældende kirke. For mig er det begyndelsen til egentlige nedlæggelser. Om få år med den fortsatte udvikling, vil der være landsbyer der helt vil være nedlagt. Vi bør hver især vurdere denne konsekvens. Kirkenedlæggelser er i gang. Jeg skønner p.t., at ca. 100 kirker alene i Jylland, står overfor snarlig nedlæggelse, og det politiske flertal, kan hurtigt ændre sig til ulempe for situationen. -- ***Der er for mig en nøje sammenhæng i en fremtidig landsbyudvikling, og en fortsat levende eksistens af 'den gamle landsbykirke'.***

Her og nu opfordre jeg den samlede Folkekirke til indledningsvis at oprette en præstestilling i fællesskab, til fremme af debat og udvikling af emnet ude i de mange sogne, såvel i byerne som på landet. Vi skal tale og finde sammen. Det er en fælles opgave at sikre den kirkelige arv ude i landet, med de mange synlige 'monumenter', som landsbykirkerne indtager i landskabet.

Omtalte præstestilling, (lønned/ulønnet, heltid/deltid) foreslår jeg får benævnelsen 'Landsbypræsten'. Vi har 'gadepræster', 'studenterpræster' etc. Nu handler det om 'landsbykirken' og dens lokale samfund. Man kan hvis man vil. Der er mange mulige finansieringsmuligheder, såvel til evt. løn som rejseomkostninger. --- ***Det handler alene om at gøre det.*** Supplerende omtale nedenfor under pkt. 3.

Det handler også om at bevare kulturelle værdier, med århundredes gravpladser, men også at bidrage til det 'lokale miljø'. Men helt klart, hvis kirken skal være anvendelig for den fremtidige lokale befolkning jeg ser for mig, nemlig engagerede og bevidste mennesker, så skal kirken i bevægelse, såvel i liv som i teologisk og forkyndelsesmæssig sammenhæng. Omkring dette forhold, har jeg udarbejdet særlige betragtninger på www.setnedefra.dk, med debatoplæg om emnet, "Revidering af kirkens liv og teologisk fortolkninger i vor Lutherske Folkekirke".

Omtalte ***strategi*** om at løfte opgaven højt, anser jeg som en forudsætning for at komme videre. Opgaven minder om det 'uløselige'. Men jeg ser mulige løsningen heri, forudsat at den initiativgruppe jeg opfordre til, har en så professionel sammensætning, at der vil blive lyttet til gruppen i alle kredse, og at gruppen har evnen til at sikre den finansiering, der er en forudsætning for opstart og udvikling.

Oplæg til det videre forløb heraf ---

Som et bidrag til en yderligere drøftelse af emnet, har jeg valgt at nedfælde nogle betragtninger til opgaveforløbet, et debatoplæg til nærmere bearbejdelse. ***Den initiativgruppe jeg omtaler, er således den igangsætter jeg ser nødvendig, som en afgørende 'opstart' på et videre forløb, jeg påpeger som nødvendig her og nu.***

3.

Eksempler på overordnede målsætninger som oplæg :

Gruppe A -- Det generelle :

Pkt. 1.

Udgangspunktet er landsbyernes tilstand. Det er et område i forfald, med reduceret befolkningsunderlag og uden nogen synlig udvikling til det bedre. --- **Bo- og leveværdigheden for børn og voksne bør være nøgleordet i målsætningen.** Det er mit udgangspunkt, at landsbykirkernes fremtid er i nøje sammenhæng med landsbyernes fremtidige udvikling, hvorfor jeg ser en naturlig sammenhæng med deltagelse fra kirkeligt regi. --- En **initiativgruppe** må oprettes og konstitueres efter nærmere drøftelse.

Pkt. 2.

Landsbykirken sættes her fortsat som en faktor i landsbyens miljø. (Det være sig med eller uden kirkelig deltagelse). - Det handler også om at sikre den 'fornemme' arv vi omgiver os med i og omkring disse landsbykirker. Den særlige karakter disse gamle kirker og kirkegårde giver, tillægger jeg betydning for landsbymiljøet og den tilsigtede fremtidige udvikling og tilflytning. -- **Der hvor landsbykirken ligger, bør udviklingen i særlig grad sikres.** -- Denne betragtning kan bryde ind i lokale forhold. Der vil blive landsbyer der ikke kan påregne at overleve på længere sigt, hvilket kan kræve stillingtagen i det videre forløb. De enkelte Kirkelige Stifter, burde således være medvirkende i samarbejdet.

Pkt. 3.

Folkekirken bør ansætte en 'landsbypræst'. Dennes opgave skal være at 'samle' kirkens brugere såvel på landet som i byerne, til den fælles opgave, at **'løfte' sagen.** Der skal holdes møder og gudstjenester. Der skal tales om udvikling og engagement, hvis målet skal sikres. --- Vi har 'gadepræster', 'studerterpræster' etc. etc. Her er en opgave der tilsvarende kræver særlig opmærksomhed. **Det er nu initiativet skal tages.**

Pkt. 4.

Initiativgruppens opgave kan indledningsvis være at organisere den overordnede struktur af delagtige parter. --- Desuden må det antages, at det hurtigst muligt må tilstræbes at få skabt økonomisk grundlag for et sekretariat, der kan sikre et professionelt arbejde på alle niveauer, i arbejdets videre forløb.

Pkt. 5.

Idegrundlaget er, at der bør foretages en opdeling i 'landdistrikter'. Distriktsdannelsen bør danne grundlag for den fremtidige lokale struktur, herunder kirkelige sogne. **'Samhørighed'** er en forudsætning for fremtidig udvikling i landområderne. Distriktsinddelingen skal være ud fra 'naturlig' samhørighed, evt. omkring eksisterende infrastruktur, med skole, institutioner, indkøb etc. Overlapninger af 'naturlige' opdelinger må antages at forekomme. Mange lokale områder er ofte orienteret i flere retninger og bredt samarbejde distrikterne imellem er derfor en forudsætning for en tilfredsstillende målsætning. Det bør tilstræbes (eller sikres) at tage hensyn til nuværende kommunedannelse. Her anses en 'naturlig' opdeling at have fundet sted, hvorfor grundlaget bør sikres. Regionsspørgsmål på tilsvarende vis.

Pkt. 6.

Som led i initiativgruppens virke med indhold og hensigt generelt, bør fra initiativgruppen indgå direkte forslag til aktuelle projekter (Pilotprojekter). Der kan udvælges potentielle forslag omkring nogle få udvalgte områder/landsbyer, som indledende foreslås som pilotprojekter. --- Projekterne skal gennemføres med udgangspunkt i **arkitektforslag** til et områdes udvikling og planlægning. --- Udvælgelsen af konkrete projekter, kan f.eks. være ud fra 'særlige forhold', som f.eks. naturmæssige eller andet som kan fremme opmærksomheden overfor potentielle tilflyttere. --- Således sagt rent ud, **"at være PR relevante"**. Der er brug for fra starten, at være PR orienteret. --- Den efterfølgende praktiske gennemførelse ude i landområdet, kan fordrø kommunal tilladelse, hvilket Initiativgruppen/sekretariatet må være medvirkende i. -- **Opgavens løsning er og bliver 'et langt sejt træk', hvorfor det er af betydning at styrke de muligheder, der kan fremme udviklingen og skabe interesse for tilflytning, efterhånden som projekterne viser 'ansigt'.**

Gruppe B -- Den lokale 'politik' :

Pkt. 7.

Lokalpatriotismen skal på dagsordenen. Vi skal fremme den lokale 'integrering' i større helhedsoplevelser, og få den nuværende lokale befolkningen til at opleve sig selv som en del af en større sammenhæng. Det er en forudsætning for tilflytning, at lokalpatriotiske grænser nedbrydes, og erstattes af bredere indbyrdes fælles normer og målsætninger.

Pkt. 8.

I dele af landområderne forekommer en tilsyneladende 'tilflytning' af mennesker med sociale problemer. Visse egne og landsbyer sender et 'signal' om at være tilflugtssteder, med gode muligheder for uforstyrret at forblive i egen sociale situation. Der bør derfor tages fat om dette problem, og sikres en bæredygtig løsning.

4.

Pkt. 9.

Der er landsbyer eller grupper af huse, der p.gr. af trafik og grundet en så forfalden tilstand, at en egentlig **'nedlæggelse'** kan blive en del af den prioritering der må vælges. Ligeledes må man indse, at mange boliger ude i landområderne, ligger så tæt ved trafikeret landevej, at vi må betragte disse ejendomme som uegnede til fremtidig bolig. --- Der kan blive tale om en sådan politisk linie, at sådanne boliger bør eksproprieres og nedlægges, og at fremtidige vejføringer og -udvidelser, tager højde for en ny praksis for nedlæggelse af nærtliggende boliger ved landeveje. --- **Bo-værdighed og børne-venlighed**, ---- bør være en direkte målsætning i den valgte politik.

Pkt. 10.

Kirkens rolle i hele projektets fremtid er nærliggende, men fordrer et engagement fra kirkens ledere. Jeg ser det som en hensigt og målsætning, at kirken fortsat skal være en central del af vore landsbyers liv og miljø. ---- **Men det forudsætter en nytænkning og udvikling med sit særskilte indhold.** Fremtidige tilflyttere må påregnes at stille krav til indhold, tankegang og aktiviteter. **'Kirken' må kende sin besøgstid.** Kirkens rolle er ikke uden betydning i en samlet helhed i landområderne.

Pkt. 11.

Det Erhvervsmæssige område skal have sin placering i helheden, og bør have en formulering i initiativgruppens hensigtserklæringer og målsætning. ---- Landsbyerne og landdistrikterne skal tilstræbes ikke blot at være 'sovebyer'. Det kan meget let blive en konsekvens, og vil sikkert altid blive det bærende i fremtiden, med job i 'byen' nær eller fjern. Der bør derfor også vises opmærksomhed på lokal erhvervsmæssig aktivitet og udvikling. Erhverv af forskellig art skaber altid en aktivitet, såvel i lokalområdet som udadtil. Fritids- og hobbyvirksomhed må have sin opmærksomhed. Det giver lokalmiljø og lokalkultur. Der skal således tænkes i alle baner. Sådant 'hjemmekontor' må antages at udvikle sig for mange, dog afhængig af jobbenes art. Det betyder desuden, at 'afstand' til arbejdspladsen er af mindre betydning, og således en mulighed for landsbyudviklingen. --- De mindre eksisterende lokale erhvervsaktiviteter kan måske udvikles. -- 'Man starter som lille'. -- Etablerede virksomheder med eksisterende arbejdspladser må have opmærksomhed, og evt. udbygget samarbejde for udvikling. ---- Landbruget er et væsentlig erhverv i projektet. Det er landbrugsområder de aktuelle opgaver befinder sig i. Der må påregnes fortsat store forandringer i landbruget. Færre men større landbrug vil komme til at præge udviklingen, uden at give øget behov for arbejdskraft. Alternative produktionsformer kan komme til at præge udviklingen. --- **Et centralt område bør forberedes, for at være på forkant med udviklingen. bio-brændstof står for døren.** Potentielle og motiverede områder bør have største opmærksomhed til forberedelse af produktion. Vi bør selv tage initiativer. -- Vindenergi kan evt. fremmes i visse områder, ligesom al form for miljøvenlig lokalpolitik, må anses for fremmende for en positiv udvikling. -- **Vi bør lade grund-ideen være præget af 'visionær' karakter, til fremme af opmærksomheden og udviklingen.**

De her omtalte 11 punkter er at betragte som oplæg til nærmere bearbejdelse. Noget kan måske undlades, andet kan uddybes og mangler kan tilføjes. -- **Men min konklusion er, at opgaven venter på et initiativ, med tankesæt og visioner, der bryder det traditionelle normsæt. Måske er det endda sådan, at initiativet i sig selv, kan betyde en igangsætning. ---- Men jeg efterlyser handling nu.**

Skanderborg i januar 2007 (revideret april 2008)

Jørgen Olsen